אמר לו ר' חייא אי אתה מודה שצריכה כגרים ועוד א"ל אבל אמר לו א"כ (אתה) אף אתה עשיתו כתם ורבי סבר *בעינן כגרים ועוד לאפוקי מדם מאכולת וכיון דנפקא להמדם מאכולת ודאי מגופה אתא מאי לאו בזקנותו קאי הא בילדותו טימא משום נדה שמע מינה *משתבח ליה רבי לרבי ישמעאל ברבי יוסי ברבי חמא בר ביסא דאדם גדול הוא אמר לו לכשיבא לידך הביאהו לידי כי אתא א"ל בעי מנאי מילתא בעא מיניה ברקה בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם מהו אמר לו כדברי אבא אימא לך או כדברי רבי אימא לך א"ל כדברי רבי אימא לי אמר רבי ישמעאל זהו שאומרין עליו דאדם גדול הוא היאך מניחין *דברי הרב ושומעין דברי התלמיד ור' חמא בר ביסא סבר רבי ריש מתיבתא הוא ושכיחי רבנן קמיה ומחדדי שמעתתיה מאי רבי ומאי רבי יוסי אמר רב אדא בר מתנא תנא רבי מטמא ורבי יוסי מטהר ואמר רבי זירא כשטימא רבי כר"מ וכשטיהר רבי יוסי לעצמו טיהר *דתניא *האשה שהיתה עושה צרכיה וראתה דם ר"מ אומר אם עומדת טמאה אם יושבת טהורה רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי והא א"ר יוסי בר' חנינא כשטימא ר"מ לא טימא אלא משום כתם ואילו רבי משום נדה קאמר א"ל אנן הכי קאמרינן כי איתמר ההיא משום נדה איתמר: נמצא על שלה אותיום טמאין וכו': ת"ר *איזהו שיעור וסת משל לשמש ועד שעומדין בצד המשקוף ביציאת שמש נכנס עד הוי וסת שאמרו לקינוח אבל לא לבדיקה: נמצא על שלה לאחר זמן וכו': תנא *וחייבין אשם תלוי ותנא דידן מ"ט ג'בעינן חתיכה משתי חתיכות: איזהו אחר זמן וכו': ורמינהי איזהו אחר זמן פירש ר' (א) אליעזר ברבי צדוק כדי שתושיט ידה תחת הכר או תחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו *אמר רב חסדא מאי אחר אחר (ג) אחר והא קתני עלה נמצא על שלה לאחר זמן טמאין מספק ופטורין מן הקרבן איזהו אחר זמן כדי שתרד מן המטה ותדיח פניה ה"ק איזהו אחר זמן כדי שתושיט ידה לתחת הכר או לתחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו וכדי שתרד מן המטה ותדיח את פניה מחלוקת ר"ע וחכמים והא אח"כ קתני ה"ק וזהו אח"כ שנחלקו ר"ע וחכמים רב אשי אמר אידי ואידי חד שיעורא הוא עד בידה כדי שתרד מן המטה ותדיח את פניה אין עד בידה כדי שתושיט ידה לתחת הכר או לתחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו מיתיבי איזהו אחר זמן דבר זה שאל רבי אלעזר ברבי צדוק לפני חכמים באושא ואמר להם

שמא

רש"י

שצריכה כגרים ועוד. כשיעור שאר כתמים שאין מטמאין אלא בכגרים ועוד כדאמרינן בהרואה כתם (לקמן דף נח:) דעד כגרים יכולה לתלות ולומר דם מאכולת הוא: אבל. הן באמת: אמר לו. ר' חייא: אף אתה עשיתו כתם. טהג אתה בו דין כתם דשיעורו כגרים ועוד ובפחות מכאן לאו כלום הלכך טומאתו נמי ספק דאי תלאי ראיה הואי מגופה כדקאמרת האמר בפ' יוצא דופן (לקמן דף מ.) אפי' כעין החרדל ובפחות מכן: לאפוקי מדם מאכולת. דכיון דאינו בדוק לה כל כמה דליכא כגרים ועוד הוה לה לספוקי בדם מאכולת קודם בדיקה: מאי לאו בזקנותו קאי. מדפליג עליה דרבי רביה: אמר ליה. רבי ישמעאל לרבי חמא בעי מינאי מילתא: כדברי אבא. רבי יוסי או כדברי רבי ולקמן מפי פלוגתייהו בשמעתין: לעצמו טיהר. לטעמיה אזיל דאמר נמי הכי בדוכתא אחריתי (לקמן דף נט:): צרכיה. מטילה מים: עומדת טמאה. דכיון דדחוקה היא הדור מי רגלים למקור ואייתי דם והכי מפרש בפ' האשה (שם): יושבת טהורה. דממקום מי רגלים הוא בא ואין טמא אלא דם המקור. ומדקאמר רבי מאיר עומדת טמאה ואף על גב דאיכא לספוקינהו במקום מי רגלים כיון דרגלים לדבר דדחיק לה עלמא וחזקת דמים מן המקור מיטמיא ה"נ מיטמיא: משום כתם. טומאת ספק לתלות ואינו רבי לעיל טימא משום נדה דקתני רבי אומר טמאה נדה: כי איתמר ההיא. דר' יוסי בר חנינא: הוי וסת שאמרו. לחייבה במטאת: לקינוח. מכמון ולא לבדיקה מנפנים דא"כ שהתה יותר מכשיעור ואין כאן אלא טומאת ספק ואשם תלוי: תנא וחייבין באשם תלוי. אמתנא לאחר אותיום קאי דקתני במתניתין [ב"ח] ופטורין מן הקרבן: בעינן חתיכה משתי חתיכות. דכתיב באשם תלוי (ויקרא ה) אחת מכל מצות ה' וקסבר יש אם למקרא מצוות קרין הילכך בעינן שתים אחת של איסור ואחת של היתר ואכל אחת ואינו יודע איזהו אכל אשתו ואחותו עמו בבית ובא על אחת מהן כסבור אשתו היא ונודע ששתיהן היו במטה ואינו יודע על איזהו מהן בא אבל הכא הדא חתיכה היא ספק שריא ספק אסורה ותנא ברא סבר יש אם למסורת והכי פליגי במסכת כריתות (דף יז:): שתושיט. ועודה במטה הא כדי שתרד שיעורא רבה(ג) ואינה מטמאה את בועלה אלא כשאר מגע מעת לעת: מאי אחר. דקתני במתני' איזהו אחר זמן כדי שתרד לאו אאחר אותיום קאי דטמאים מספק אלא איזהו אחר זמן שהוא אחר אותו שלאחר אותיום שאינה מטמאה את בועלה לרבנן אלא לר"ע כדי שתרד כו': והא עלה קתני כו'. אלמא אטמאין מספק קאי משום שמטמאה את בועלה אפי' לרבנן: הכי קאמר. מסורי מסקנא והכי קתני איזהו אחר זמן שהן טמאין מספק כדי שתושיט *אבל שהתה כדי שתרד מטמאה מעת לעת ואינה מטמאה את בועלה רבי עקיבא אומר מטמאה את בועלה ואפילו כל מעת לעת: והא אח"כ קתני. דקתני במתני' ואח"כ מטמאה מעת לעת ואינה מטמאה כו' אלמא כששהתה יותר מכדי שתרד הוא דפליגי אבל בכדי שתרד *טומאה אפילו לרבנן וקשיא ברייתא דכדי שתושיט: וזהו אח"כ. האי שיעורא דכדי שתרד זהו אח"כ שנחלקו בו ר"ע וחכמים: עד בידה. שאינה צריכה להושיט ידה תחת הכר הוי שיעורא בכדי שתרד ותדיח פניה: אין עד בידה. דבעיא להושיט ידה תחת הכר: בכדי שתושיט. ותבדוק ועודה במטה ולרב חסדא אפי' עד בידה נפיש כדי שתרד מכדי שתושיט הילכך אחר אחר הוא:

שמא

תוספות

בעד שאינו בדוק לה · נראה לפרש דידעה שהיה נקי לפני יום או יומים ועתה בשעת בדיקה נטלתו ממקום המוצנע ולא בדקה העד אבל אין נראה לפרש שלא היה בדוק מעולם דבהא לא היה רבי מחזיק טומאה ודאי: מאי לאו בזקנותו · פרש"י מדפליג על רבי ואין נראה דמצינו הרבה תלמידים שחולקים על רבם בילותם ורשב"ם פירש דרבי חייא תחלה למד בבבל ולעת זקנתו עלה ולמד לפני רבי כדאמרינן (סוכה דף כ.) חזרה ונשתכחה עלו רבי חייא ובניו ויסדוה ועי"ל מדקאמר רבי חייא אף אתה עשיתו כתם ולא קאמר אף אתה רבי ש"מ דבזקנותו היה דהוה תלמיד חבר כדאמר בשילהי מי שמת (ב"ב דף קנח:) בן עזאי תלמיד חבר של רבי עקיבא דקאמר ליה (*שב אתה ולא קאמר שב מר): האיך מניחין דברי הרב · משמע דר' יוסי היה רבו של רבי וקשה דאמר בפ' (ד) זה בורר (סנהדרין כד.) כמה מחבבים זה את זה דאילו ר' יוסי קיים הוה כפוף ויושב לפני רבי ואמר כבר הורה זקן ורש"י פי' התם *שהיה כפוף מחמת כבוד נשיאותו של רבי ואין נראה דא"כ היכי מוכיח דמחבבין זה את זה וכי בשביל נשיאות לא היה לו לפסוק כרבו ואור"ת *דבבחרותו של רבי היה ר' יוסי גדול יותר ובזקנותו [מחמת התלמידים] נתחכם רבי יותר כדאמר נמי הכא הואיל ושכיחי רבנן קמיה מחדדין שמעתתיה: ורבי יוסי מטהר · נראה דלגמרי מטהר מדקאמר לעצמו טיהר כמו גבי אשה שעשתה צרכיה דהתם נראה דלגמרי מטהר דאין נראה לפרש לעצמו טיהר דמדמטהר גבי אשה שעשתה צרכיה לגמרי הכא בעד שאינו בדוק יטהר לכל הפחות מנדה ויעשנה כמו כתם דא"כ מאי פריך בסמוך דאמר ר' יוסי בר' חנינא לא טימא ר"מ כו' מאי קושיא והלא יש להחמיר בעד שאינו בדוק לה טפי מבאשה שעושה צרכיה מיהו ר"ח פירש דר' יוסי לאו לגמרי מטהר באשה שעושה צרכיה וכמסקנא דר"מ משום נדה איתמר ולפי' זה הא דתנן בפ' האשה (לקמן דף נט:) אשה ואשה שעשו צרכיהן בספל ונמצא דם דר' יוסי מטהר ופריך בגמרא למה לי כך בבא ומשני אי מרישא ה"א דיעבד קמ"ל סיפא דאף לכתחלה לפי' ר"ח לא קאי אף לכתחלה ארישא אלא אסיפא דוקא:

בעינן חתיכה מב' חתיכות · וא"ת ברים פ' ספק אכל (כריתות דף יז:) דפריך לר' חייא בר רב דבעי חתיכה מב' חתיכות מברייתא דהכא ומשני רבי אליעזר היא דאמר כוי חייבין על חלבו אשם תלוי אדמקשה מברייתא לסייעיה ממתני' דהכא דפטרה מקרבן *וי"ל דשמא מתניתין לא פטריה אלא מחטאת ולא פליג אברייתא והא דקאמר ותנא דידן ה"ק אה"נ דמתניתין פוטר אף מאשם תלוי היינו טעמא דסבר בעינן חתיכה מב' חתיכות: מאי אחר אחר אחר · ותימה כיון דתנא כדי שתושיט ידה ותטול עד תחת הכר דהאי טמא בועלה שבעה וחייב אשם תלוי ממילא ידעינן דהכי תשהה יותר עד שתרד מן המטה דאחר אחר הוא ואינה מטמאה בועלה טומאת שבעה [עיין ברש"א]:

נא

מוסף רש"י

שהיתה עושה צרכיה. מטלת מים, עומדת טמאה. דאיידי דדחיק לה עלמא דמעומד השמינה ולא יכלה לעצור, הדור מי רגלים למקור ואייתו דם, יושבת טהורה. דמכה יש לה במקום מי רגלים, שאין דרך דם נדה לצאת עם מי רגלים (לקמן נט:).

משל לשמש. אבר, ועד. סדין שמקנחת בו (לעיל יב.).

וסת שאמרו לקינוח. מכמון, אם בקינוח מצאה דם בכשיעור הזה טמאים מטמאת, אבל אם בבדיקתה מצאה כבר אחר השיעור, שהרי לא בצד המשקוף עומד אלא בידה אוחזו ויש כאן שיעור עודף כדי הבאה מידה למשקוף, ואשם תלוי איכא ולא חטאת (שם).

נ"ל רחנן

לקמן נט: נט:

הגהות הב"ח

גליון הש"ס

תוספי הרא"ש